

Sommerpensionat på Stenodden

af Lene Krogh

Stenodden 1947

Ragnhild Koll starter sit "Sommerpensionat" på Stenodden.

Det var ret specielt på Stenodden, det min mor Ragnhild begyndte på i 1947. Jeg vil her fortælle lidt om, hvad jeg husker fra dengang, og hvordan det udviklede sig.

På den lille landbrugsejendom boede i 1947 mine forældre Ragnhild og Niels Peter Koll, som havde været gift i 6 år, min bedstefar Lars, jeg og mine to små søstre Birgit og Sonja. Det var udbredt, at 3 generationer boede sammen. Det var min fars fødehjem. Min mor er født 1919 i Kraunsø, der ligger nær Varde. Hun kom til Tåsinge 17 år gammel som "ung pige i huset". Først hos Gerda Dongsgaard, der selv drev "Ny Fruegaard" og derefter hos Frk. Møller, der sammen med sin mor stod for driften af "Færgegaarden" i Vemmenæs.

Forrest i billedet Ragnhild og Niels Kolls hus, nuværende adresse Stenoddenvej 39.

Dagligdagen

Til ejendommen på Stenodden hørte 4 tdr. land. Der var et par køer, en hest, "Klaus", nogle grise og høns, og der var en lille æbleplantage. De fleste æbler gik til salg, men der var også æbler til brug i husholdningen, og nogle blev presset til æblemost. En most-presser havde vi fælles med naboer. Fra nogle bistader fik vi honning både til salg og eget brug.

På ejendommen var ikke indlagt vand, men en brønd og vandpumpe i baggården. Over gården var der et gammeldags toilet med spand, men allerede et par år efter blev der bygget et nyt lille hus med yderligere 2 gammeldags toiletrum. Der var ingen mulighed for håndvask. I køkkenet brugte vi vand fra en spand, som jævnligt blev fyldt op ude ved pumpen i gården. Der var et brændekomfur til madlavning og opvarmning. Dagen startede med optænding i komfuret, så min mor kunne koge den varme havregrød, som vi alle undtagen min mor startede dagen med. I stuen stod en kakkeloovn til koks, men i sommertiden var det ikke nødvendigt at fyre i den.

Storvask blev klaret ved hjælp af den fælles "Ferm" vaskemaskine med vrider (5 naboer deltes om den), men den kunne ikke varme vandet op. Det blev opvarmet i gruekedlen i vaskerummet. Alt vand, der skulle bruges, blev pumpet op af brønden ude i gården. Ved vaskemaskinen stod et par store trækar til skylning. Tøjet blev hængt til tørre på snore i haven og i gården. Vaskedag var virkelig en dag, hvor der blev slæbt meget vand. Fra en meget tidlig alder hjalp vi børn med at trække i pumpen.

Vaskedag, bedstefar, Lars Koll, henter vand ved vandposten, mens "Ferm" vaskemaskinen kører i baggrunden. (Privatfoto)

Vi havde ikke køleskab eller fryser, men i Landet var der dog andelsfryseriet, "Landet Fryseri", og her havde min mor boks 112, som virkelig blev benyttet. Vi havde ikke bil og heller ikke telefon. Når det var meget vigtigt, lånte vi telefon ved naboen.

De røde DSB busser kørte mellem Vemmenæs færgeshavn og Svendborg. Vi brugte nu mest at cykle, når vi skulle rundt på øen, til lægen i Landet eller en tur til Svendborg. Fra Vemmenæs var der færge til Rudkøbing. En

tur på 25 minutter. Fra Vindeby sejlede færge til Svendborg, en sejltur på få minutter.

Varer blev bragt ud fra Bjerreby Brugsforening med varebil en gang om ugen. Som kunde havde min mor en bog i brugsen, hvor bestillingen til næste uges levering blev skrevet, når chaufføren kom med varerne. Langtidsplanlægning var således helt normalt. Købmand Hansen i Vårø cyklede ud på sin ladcykel hver tirsdag og leverede de næsten faste varer, som blev bestilt fra gang til gang. Han havde lige tid til en kort snak i køkkenet over en kop kaffe. En gang om ugen kom også slagteren, "Kaj slagter", fra Gyldenmose, og brygger Åmand fra Lundby leverede øl, "stakitøl" i 5 liter flasker. Mælk fik vi fra egne køer. Mælken blev hældt op i store lerbåde. Ting af plastik kendte vi endnu ikke. Når mælken havde stået lidt, kunne vi skumme fløden af. Med det var vi således selvforsynende. Vi havde ca. 3 km til Vemmenæs, som var vores nærmeste by. Her lå Vemmenæs skole. Her var også to købmandsforretninger, Ejner Hansens og lidt derfra Ellen "købmand", som også havde en BP benzintank. Der gik endnu 10 år, før vi fik bil og brug for benzin.

Vemmenæs by. Forrest til venstre ses tolderens hus, derefter Vemmenæs Skole. Nr. 2 hus fra højre er Ejner Hansens købmandsbutik.

Fisk blev købt lokalt hos fiskerne Hans og Emil Mogensen, og fiskene blev leveret af den gamle Rasmus Mogensen fra det næstsidste hus på Stenodden. Han kom gående med fiskene, som var fanget den pågældende morgen. Rasmus fik sig en snak i køkkenet med bedstefar, inden han gik hjem igen.

Det var således, at livet på Stenodden så ud i 1947, da min mor besluttede sig for at starte et sommerpensionat. Hun var opsat på, at der skulle ske noget, som kunne øge den beskedne indtjening fra det lille landbrug. Hun lod sig heller ikke bremse af, at der "blev snakket". Det var bestemt ukendt på Stenodden med sommergæster fra København. Min far troede på projektet og var klar til at bidrage med det, han kunne. Det var nu heldigt nok, for min mor ville bestemt heller ikke have været nem at stoppe. Hun havde temperament og en vældig energi. Desuden kunne hun det meste selv.

"Sommerpension Ny Vemmenæs"

Hun startede med at sætte annonce i Politiken, hvor hun tilbød ophold og fuld pension. Morgenmad, frokost, eftermiddagskaffe, aftenmad og aftenkaffe. Aftaler blev klarer pr. brev. Et ferieophold var normalt 14 dage, senere 3 uger, dvs. gæsternes fulde sommerferie. Gæsterne kom med tog og bus til Svendborg og videre derfra med bus til Vemmenæs. Her var det så min fars opgave at spænde "Klaus" for hestevognen, en charabanc, og køre til bussen for at hente feriegæsterne. Det var klart en spændende oplevelse for de københavnske gæster med den modtagelse og transport, og min far hyggede sig med snakken. Når ferien var slut, stod han igen klar med hest og vogn. Utallige billeder blev gennem tiden taget af den transport.

Da stuehuset ikke var specielt stort, og tagetagen i 1947 endnu kun havde 1 værelse, var det begrænset hvor mange gæster, der var

"Klaus" er spændt for vognen og klar til at hente feriegæster. Os tre søstre fik lov at køre med den ene vej og måtte så gå tilbage. (privatfoto)

Taaasinge

Prøv i aar at holde Deres ferie hos os.
Dejlig stor have, nær skov og strand.
God mad, gode dobb. vær. 12 kr. pro
prs. + 10 pct., 13 kr. i juli. Fru R. Koll,
Ny Vemmenæs, Bjerreby, Svendborg,
tlf. Landet 313.

Annonce i Politiken 1954.

plads til, kun ca. 8 voksne plus et par børn. Stueetagen havde 2 værelser og en lille stue, der kunne bruges til værelse. Vi flyttede derfor alle fra vore værelser og ud i et lille træhus, "Æblehuset". Her kunne vi lige være, når vi skulle sove. Far og mor i dobbeltseng, og os 3 børn sov sammen i en bred seng. Bedstefar fik lov til at sove i naboens gæsteværelse. Det var godt, at det kun var sommergæster, der skulle gøres plads til.

Min mor gik meget op i, at gæsterne skulle have en god forplejning. Så meget som muligt skulle være af egen avl. Det betød, at hun inden hver sæson havde travlt med at fylde boxen i fryseriet med alt, hvad bedriften kunne levere. Små søde gule kyllinger blev tidligt om foråret modtaget i papkasser ved rutebilen i Vemmenæs. Når kyllingerne havde vokset sig store, så oprandt den helt store slagtedag. Der

blev desuden slagtet gris og kalv. Alt sammen blev pakket og sendt til "boksen" i Landet. "Frysemanden", R.A. Nielsen, stod for fryseriet. Han havde en lille varebil, som han benyttede, både når han afhentede og bragte pakker med retur. Slagtevarerne var indpakket i brunt indpakningspapir og mærket med fryseriets nummersystem.

Køkkenhaven var leveringsdygtig i forskellige grøntsager, og der var masser af nye kartofler til hele sommeren. Af frugten blev lavet marmelade og henkogt pærer og blommer. De var lækre til en dessert. Det var helt normalt i sæsonen at se min mor i køkkenhaven kl. 5 om morgenen. På samme tidlige tidspunkt var der ro til, at min far kunne grave et dybt hul og tømme toiletspandene. Min bedstefar og siden min far stod for dagligt at grave kartofler op og skrabe dem, så de lige var klar til gryden. Efterhånden, som der kom flere gæster, var det en stor spandfuld at komme igennem. Min mors anden faste morgenrutine var gennem alle årene at bage franskbrød, så der var lunt brød til morgenkaffen. Al kage til kaffen var naturligvis også hjemmebagt.

På værelserne blev sengene redt pænt op. Der var rene håndklæder, og på servanten stod servantestellet klar med frisk vand i kanden

Udsigt fra banken mod Bregninge Kirke, mens der ventes på solnedgang. (Privatfoto)

og en spand på gulvet til det snavsede vand. Hver formiddag blev der gjort rent, sengene redt, frisk vand i kanderne og spandene tømt. At løbe med vand blev hurtigt min opgave. Jeg var 5 år, så jeg var kendt med at betjene vandpumpen i gården.

Husets stue blev indrettet til spisestue, hvor gæsterne sad sammen ved spisebordet. De lærte hinanden godt at kende i løbet af ferien, og måltiderne udviklede sig meget ofte til næsten feststemning. De var jo langt væk fra stort set alting. Ingen havde bil, nærmeste rutebil 3 km væk, og et fjernsyn kendte vi ikke. Der var den dejlige natur, som vi havde lige udenfor døren. Det at se solnedgang var populært, noget de fleste samledes om. En havestol med hen på banken i marken, hvorfra der var det flotteste kikk ud over Lunkebugten mod Bregninge kirke, hvor solen lige kom forbi, inden den gik ned.

Der var udveksling af oplevelser om ture i skoven og badeture ved stranden. Husker engang en gæst, som med stor begejstring kunne berette om en guldpirol, han havde set og hørt i skoven. Andre var begejstrede over planter, de havde fundet til kryddersnaps. Hvis en af gæsterne havde fødselsdag, blev der sunget, og dagen udviklede sig hurtigt til en lille fest, hvilket jeg som barn også nød godt af, da jeg har fødselsdag i juli.

Selv om det var få gæster, der var plads til i huset de første par år, blev der gjort gode erfaringer. Min mor fik også gang i ”netværk”, som det selvfølgelig ikke hed dengang. Hun kendte til Marie Skare på ”Skaregården”, som også havde sommergæster, en del flere. Vi fik telefon i starten af 1950’erne. Telefonnummer 313 under Landet Central. Derefter begyndte deres gennem hele sæsonen næsten daglige formiddagssamtaler, hvor de fik talt om diverse problemer og ideer. De oprettede også et samarbejde om busudflugter, når de ikke selv kunne fylde en lille bus med gæster. De hjalp og henviste til hinanden. Samtidig var de dog også konkurrenter, og begge var på det felt forretningskvinder. Udflugterne med medbragte madpakker gik til de sydfynske herregårde, og andre ture gik til Ærøskøbing, hvor Flaske Peter var den helt store oplevelse, når han fortalte om alle sine skibe.

Udvidelse med flere værelser

Fra en beskeden start i 1947 udviklede sommerpensionen sig. Der blev bygget flere værelser. I første omgang på loftetagen i stuehuset. Derefter byggede min far en ny bygning med værelser og garage. I starten af 1950’erne var min mor en af de første på Stenodden, der fik køleskab. I køkkenet blev komfuret suppleret med flaskegas til ovn og gasblus. Vand blev først efter flere år indlagt i køkkenet. Året 1956 blev sidste sæson med hestevognskørsel. Flere gæster kom nu selv i bil, og fra 1957 kunne min far også selv køre i bil for at hente de gæster, som kom med bussen. Fra 1950 blev der behov for at ansætte en ung pige til hjælp i et par måneder om sommeren. Den første var Sigrid Johansen, der lige var kommet hjem fra efterskole. Sigrid kunne bo hjemme, da hendes forældre blot boede et par huse væk. Måske var det med til at starte en ny periode, hvor min mor lejede værelser

En krog i den hyggelige have. (Privatfoto)

Fru Ragnhild Koll,
Ny Vemmenæs, Bjerrebj., Taasinge.

For god ordens skyld bekræfter jeg det under behagelige telefonsamtaler aftalte om, at De reserverer os ophold i tiden fra tirsdag d. 27/7 (ankommer til Svendborg kl. 14⁰⁷) til tirsdag d. 10/8 d.d. Vi vil naturligvis gerne have bedst muligt værelse(r), om muligt med rindende vand.

Jeg bekræfter endvidere aftalen om, at vi for 2 voksne skal betale 50 kr. pr. dg.
for 2 piger (6 & 10 år) 25 kr. " "
for 1 dreng (under 2 år) 10 kr. " "
alt: 85 kr. pr. dg.

Bestilling af ferieophold i sommeren 1965.

hos naboer til sine gæster. Sigrids forældre var de første til at stille værelser til rådighed. Der var snart plads til over 20 gæster. I starten af 1960'erne blev staldbygningen nedlagt og omdannet til værelser. Det var også på den tid, der kom badeværelser og indlagt vand på værelserne. Oliefyr afløste komfur og kakkellovn. Udviklingen gik stærkt. Opvaskemaskinen blev en fantastisk hjælp. De store mængder vasketøj bestående af sengelinned, duge,

håndklæder m.m. blev sendt på vaskeriet. Alle de nye elektriske køkkenmaskiner og redskaber holdt deres indtog. Ting som vi i dag tager som en selvfølge. Det var en forandring, der kunne mærkes.

Nye tider, mor kom ud på arbejdsmarkedet

Sommerpensionen var jo kun åben i de 3 sommermåneder med start midt i juni til sidst i august, så min mor besluttede, at hun fint kunne arbejde med noget andet resten af året. Hun fik kørekort. Søgte ud på sygehuset og tog uddannelse som sygehjælper. Herefter arbejdede hun på Svendborg sygehus, indtil hun nåede pensionsalderen. I mange år arbejdede hun om natten. Den opdeling af året kom til at fungere. Gennem mange år var hun også at finde på aftenskolens tyskhold. Hun blev rigtig god til sproget, og det viste sig at være nødvendigt, da flere og flere tysktalende gæster med årene fandt vej til sommerpensionatet på Stenodden. En familie fra Schweiz kom gennem mange år hvert år i deres ferie. Ind imellem dukkede der uanmeldte gæster op fra andre lande, og var der plads, blev de indlogeret. Sprogproblemer måtte nogle gange klares med smil og fagter.

Sommerpensionen »Ny Vemmenæs« Taasinge

Brochure over sommerpensionen.

Da pensionatet kørte på sit højeste var der ca. 35 overnattende gæster. Med tiden kom der nye regler, som skulle følges, brandtilsyn og levnedsmiddelkontrol. Flere krav til regnskabsføring og nye krav vedr. personale. Der var gennem årene meget at sætte sig ind i. Aftaler om annoncering, kontakt til turistbureau, indskrivning af nye gæster, regnskab og indkøb. Det kunne heller ikke fortsætte med, at alt var fra egen avl, så det blev nødvendigt at finde gode leverandører. Dermed startede min mors mange køreture til Svendborg efter kød ved slagteren og fisk ved fiskehandleren m.m. Da "Svendborgsundbroen" stod færdig i 1966, blev det hurtigere at tage turen til Svendborg.

Kvaliteten af madvarerne var vigtig, så det indkøb overlod hun ikke til andre, og madlavningen stod hun altid selv for. Den ugentlige dag med hendes fantastiske gode stegte ål var vældig populær. En normal dag for min mor i sommersæsonen var op og i gang kl. 5, en lille middagslur og arbejdsdagen sluttede ved hendes sengetid kl. 21.30. Mange opgaver blev naturligvis uddelegeret til andre. Der blev med tiden behov for flere hænder. Hun ansatte gerne 3 unge studerende. Flest piger fra Jylland, der gerne ville arbejde og tjene lidt penge i deres sommerferie. Derudover en afløser på timeløn. Fra omkring 1960 stod Kirsten Nørregaard fra Vemmenæs klar til at rykke ud, når min mor havde brug for ekstra hjælp. Det samarbejde fortsatte i mere end 20 år. Det var af stor betydning at have en dygtig hjælp tæt på, som kendte arbejdsgangen og hurtigt kunne komme.

Vi børn blev oplært i alle arbejdsopgaver, så vi altid kunne springe ind lige der, hvor behovet var størst. Længe efter at vi var flyttet hjemmefra, var det helt naturligt, at et besøg i hjemmet i sæsonen betød, at vi hjalp, hvor der var behov. Hvad angik svigersønnerne så havde min mor også hurtigt øje for, hvad de kunne bidrage med. Nogle af børnebørnene nåede da også at arbejde en sæson i sommer-

pensionatet. Alle vidste, at der var utallige arbejdsopgaver. Udover det direkte arbejde med gæsterne var der også opgaver omkring huset, som var et ældre bindingsværkshus, som min oldefar, Anders Koll, havde fået bygget, efter han kom hjem fra krigen i 1864. Det krævede vedligeholdelse. Hvert år blev huset kalket og bindingsværket malet inden pinse. At male og tapetsere har også altid været min mors opgave.

En sommersæson var på mange måder en rigtig festlig oplevelse. Med mange ferierende gæster i huset var der for det meste liv og glade dage. Flere blev stamkunder og kom igen år efter år. Enkelte endte med at blive en del af vennekredsen. Udover at holde ferie kom nogle gæster også for at fejre en begivenhed, bryllupsrejse eller sølvbryllup. Når det blev kendt blandt gæsterne, opstod der hurtigt små improviserede fester. Lys og fakler i haven og lidt til ganen.

"Hotel Ny Vemmenæs"

I starten af 1980'erne ændrede min mor somerpensionatet til "Hotel Ny Vemmenæs". Verdens mindste hotel mente min far. Flere havde spurgt, om det dog ikke var muligt at komme og spise. Det blev der nu åbnet for, ligesom der også blev plads til mindre selskaber. Min søster Sonja boede med sin familie kun 300 meter derfra, så hun blev fast hjælper.

TÅSINGE

**Torsdag d. 27. juni og
derefter hver torsdag i juli**

er der musik ved Henning Jensen fra kl. 18.00.
Koldt ta'selv-bord. - Husk bordbestilling.

**Hotel Ny Vemmenæs
Stenoddevej 39 - Tlf. 54 13 13**

Annonce i Svendborg Avis.

Hotellets spisestue i 1983. (Privatfoto)

Min mor havde efterhånden nået pensionsalderen i forbindelse med ansættelsen på sygehuset, men det betød jo blot, at hun fik bedre tid til bedriften derhjemme.

Gennem nogle år var det blevet almindeligt, at flere feriegæster kom med kort varsel, og opholdet blot varede fra få dage til et par uger. Mange ville nu gerne besøge flere steder i deres ferier. Rejser til udlandet havde også længe været en del af danskernes feriemål. Min mor forstod at omstille sig til de til enhver tid gældende forhold. Med energi og godt humør klarede hun alle opgaver. Hun holdt af at have mennesker omkring sig, stå for selskaber, dække pænt op og lave god mad.

I begyndelsen af 1960'erne tog mine forældre en kort tur til København. Kun min far havde været der en enkelt gang før. Tiden kom hvor de selv kunne holde ferie. Det blev en stor oplevelse at komme på charterrejse til Gardasøen og derfra på udflugt til Venedig.

Udendørsarealerne skal også holdes. Min mor klarer her græsslåningen. (Privatfoto fra 1989)

Stor var også deres begejstring for en sejltur på Nilen og deres sidste rejse sammen, som gik til Sri Lanka.

I 1987 døde min far, men min mor fortsatte nogle år derefter, indtil hun lige før sin 80` års fødselsdag satte huset til salg og flyttede til en dejlig andelsbolig i Rudkøbing. Hun kunne da se tilbage på et meget aktivt liv, hvor hun også havde haft bestyrelsesposter i flere foreninger og havde været første formand for Tåsinges ”Ældregruppe Syd”. Ragnhild Koll døde 2012.

Ragnhild Koll tager det første spadestik i forbindelse med opførelse af ældreboliger på Bjerreby Møllebakke i 1999. Hans Marquardsen ser til. (Privatfoto)

Charterrejse til Mallorca i 1983.

Lene Krogh, født på Stenodden i 1942. Datter af Ragnhild og Niels Peter Koll. Nu bosat på Jens Munks Vej 3, Vindeby, Tåsinge.

